

ЧЕНБАЙ Наталія Анатоліївна,
к. філос. н., доцент кафедри філософії ГМІ НАУ

МІЖ КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ОСВІТІ

Для епохи глобалізації характерним є стрімкий розвиток науки, нових технологій, які кардинально змінили суспільне життя. Інструментом глобалізації виступають екрани телевізорів, мобільних телефонів, мережа Інтернету та різні інформаційні технології. Людство набуло потужний потенціал для свого подальшого розвитку, який має як позитивні, так і негативні риси.

В наш час відбувається процес зближення культур і народів - жодна з країн не залишається осторонь від цього процесу, жодна з культур не існує ізольовано. Внаслідок цього талановита молодь з нашої країни отримала можливість здобути вищу освіту за кордоном у найпрестижніших вищих навчальних закладах; значно активізувалася міжнародна наукова діяльність; а сфера бізнесу давно вийшла за межі країни. Такі процеси призводять до необхідності активно спілкуватися з представниками іншомовних культур. Проте виявилось, що для успішної комунікації недостатньо лише знання іноземної мови: труднощі у спілкуванні виникають здебільшого через незнання особливостей іншої культури. Означена проблема не випадково знаходиться сьогодні в центрі уваги як учених, так і політиків, бізнесменів та ін.

Міжкультурна комунікація – це спілкування між представниками різних культур. Означене поняття було введено ще в середині минулого століття американським культурним антропологом Едвардом Т. Холлом в межах розробленої ним для Держдепартаменту США програми адаптації американських дипломатів і бізнесменів в інших країнах [1]. Проте за півстоліття, що минули, проблема міжкультурної комунікації вийшла далеко за межі міжнародної дипломатії й бізнесу.

Сьогодні, на нашу думку, особливо важливо, володіти міжкультурною компетенцією не тільки в сферах бізнесу або наукової діяльності, а в освітній сфері, адже саме в стінах вищого навчального закладу молоді люди засвоюють основи міжкультурної комунікації й спілкування. Необхідність вирішувати спільні проблеми, що виникають у студентів, які живуть в гуртожитках; проблеми, що виникають під час сесій і т. ін. змушує молодих людей - представників різних культур знаходити «спільну мову», засвоювати на практиці основи міжкультурної комунікації. Проте цей процес ускладнюється низкою факторів.

Серед причин, які заважають успішній міжкультурній комунікації, дослідники найчастіше називають етноцентризм, оскільки більшість людей вважають власну культуру «цетром світу», яка значно перевершує усі інші за масштабністю і значущістю. Такий позиція заважає людині, особливо молодій і недосвідченій, прийняти представника іншої культури та поставитися до нього толерантно.

По-друге, фахівці свідчать, що вже на психологічному рівні, вступаючи в контакт з представником іншої культури, людина, як правило, вже налаштована негативно, оскільки бачить перед собою не «іншу» людину, а «чужу» (отже - невідому, ворожу). Міжкультурна комунікація ж вимагає орієнтуватися на співрозмовника не як на «чужу», а як на «іншу» людину, яка відрізняється іншою культурною ідентичністю. Для цього слід перш за все пам'ятати, що в різних культурах вербальні стилі комунікації (спілкування) різняться ступенем «прямоти висловлювання». Так, американський стиль вирізняє тенденція до досягнення рівності у відносинах, уявлення про гідність кожного індивіда; підкреслюється важливість такої риси характеру як наполегливість. Для представника ж японської культури цінними вважаються взаємозалежність і гармонія у відносинах з іншими людьми. І тому наполегливість, яку так цінують американці, вважається негативною рисою. Представника арабського світу вирізняє те, що він намагається бути «надпереконливим», і тому одного ввічливого «ні» представника іншої культури недостатньо, щоб переконати араба в тому, що іноземець справді його шанує [2, с.404].

По-третє, більшість з нас знаходяться в полоні власних стереотипів щодо представників деяких культур [1]. Справді, іноді не просто важко, а й зовсім не під силу відмовитися від тих стереотипів, що склалися роками.

Всі зазначені вище проблеми потрібно вирішувати у вищому навчальному закладі. Як свідчать дослідники, в сучасному вузі відбувається саме комунікаційна діяльність, а не спілкування. Розрізнення комунікації і спілкування має велике значення і для взаємодії культур. Відомо, що саме через комунікаційні зв'язки молода людина вибудовує відносини з іншими людьми, а через самопізнання формує власне «Я». В процесі навчання студенти не просто засвоюють знання, а, насамперед, вчаться спілкуванню, адже спілкування – це не просто вербальний процес. Навіть іноземні мови необхідно засвоювати в єдності із засвоєнням культури інших народів, для яких ці мови є рідними. Саме тому, на думку сучасної дослідниці С.Тер-Мінасової, універсальною формулою для успішної міжкультурної комунікації є три поняття: «терпимість», «терпіння», «толерантність» [3].

В сучасному вищому навчальному закладі навчаються студенти різних національностей й тому найважливішою проблемою є формування в них ціннісного відношення як до загальнолюдської, так і національної культур. Тому одним із першочергових завдань викладацького складу університету є створення комфортних умов для міжособистісних відносин та розвиток вмінь міжкультурної комунікації, а також надання студентам-іноземцям можливості самовираження в міжкультурній комунікації та спілкуванні» [1].

Література:

1. Адильбаева В.С. Особенности межкультурной коммуникации: проблемы и перспективы [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Philologia/63089.doc.htm
2. Энциклопедия. Том 18. Человек. Ч.3. Духовный мир человека / Глав. ред. Е.Ананьева; вед.ред. Т.Каширина. – М.: Аванта+, 2004. – 608 с.
3. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация /С.Г. Минасова. – М.: Слово/ Slovo, 2000.